

AQSH G'AZNACHILIGI FAOLIYATI

Ochilov Pirimqul Shamsiddin o'g'li
Toshkent moliya instituti talabasi
E-mail:pirimqulochilov007@gmail.com

Bizga ma'lumki, Qo'shma Shtatlar G'aznachiligi hukumat moliyasini boshqarish, jumladan, daromadlarni yig'ish, qarzlarni boshqarish va byudjetni shakllantirish uchun javobgardir. G'aznachilik faoliyati keng tarqalgan bo'lib, Prezidentga iqtisodiy masalalar bo'yicha maslahat berishdan tortib, Federal Ishsizlik Trust Jamg'armasi orqali shtatlarga kredit berishgacha bo'lgan bir qator masalalar bo'yicha maslahatlarni o'z ichiga oladi.

G'aznachilikning eng muhim vazifalaridan biri soliqlar, yig'imlar va jarimalarni o'z ichiga olgan turli manbalardan daromad yig'ishdir. Keyinchalik bu daromad Federal zaxiradagi G'aznachilik hisobiga o'tkaziladi va u hukumat faoliyatini moliyalashtirish uchun ishlatiladi. Bundan tashqari, G'aznachilik, shuningdek, banklar, jismoniy shaxslar va xorijiy hukumatlar kabi investorlarga sotiladigan G'aznachilik qimmatli qog'ozlarini chiqarish orqali mamlakatning davlat qarzini boshqaradi.

G'aznachilik hukumat byudjetini shakllantirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. U har yili Kongressga taqdim etiladigan Prezident tomonidan taklif qilingan byudjetni tayyorlash uchun boshqa davlat idoralari bilan hamkorlik qiladi. G'aznachilikning Boshqaruv va budjet boshqarmasi (OMB) taklif qilingan xarajatlarni byudjet ustuvorliklariga muvofiqligini ko'rib chiqadi va qonunchilikka oid takliflar uchun xarajatlar smetasini tuzishda yordam beradi.

G'aznachilikning yana bir muhim faoliyati mamlakat moliya institutlarini boshqarishdir. G'aznachilik departamenti banklar va boshqa moliya institutlari ustidan tartibga soluvchi javobgarlikka ega va ular bilan moliya tizimining barqarorligini ta'minlash uchun ishlaydi. Inqiroz davrida, masalan, 2008 yilgi moliyaviy inqirozda, G'aznachilik moliyaviy tizimni barqarorlashtirishga yordam berish uchun favqulodda kreditlash vakolatlariga ham ega.

G'aznachilik faoliyati iqtisodiy tanazzul yoki tabiiy ofatlar paytida davlatlar va jamoalarga moliyaviy yordam ko'rsatishni ham o'z ichiga oladi. Federal Ishsizlik Trust Jamg'armasi orqali G'aznachilik shtatlarga o'zlarining maqsadli mablag'lari tugashi bilan ishsizlik nafaqalarini to'lash uchun qarz beradi. Bundan tashqari, G'aznachilik jismoniy shaxslar, kichik biznes va mahalliy hukumatlarga past foizli kreditlar berish

orqali tabiiy ofatlarni bartaraf etish bo'yicha sa'y-harakatlarni moliyalashtirishga yordam beradi.

G'aznachilikning boshqa faoliyati qatoriga qalbakilashtirish va moliyaviy jinoyatlarga qarshi kurashish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va milliy xavfsizlikka tahdid soladigan davlatlar yoki guruhlariga nisbatan iqtisodiy sanksiyalarni amalga oshirish kiradi. Bundan tashqari, G'aznachilik federal ishchi kuchining imtiyozlarini, shu jumladan sog'liqni saqlash va pensiya dasturlarini boshqarish uchun javobgardir.

AQSh Senat Kongressining qaroriga muvofiq, g'aznachilik moliyani boshqaruvchi doimiy organ hisoblanadi. Uning barcha vazifalarini quyidagi organlar bajaradi. G'aznachilik sekretarlari - bosh idora, kontroler, auditor, g'aznachilik inspektori va g'aznachilik sekretariat yordamchisi. G'aznachilik sekretari lavozimiga birinchi bo'lib A.Gaminton tayinlangan bo'lib, u 1789 yil 11 sentyabrdan 1795 yilgacha ushbu vazifani bajardi. O'n yillar mobaynida g'aznachilik funksiyasi kengaytib va murakkablashib bordi. Bugungi kunda G'aznachilik AQShda hisob siyosati, pul belgilarini yaratish, iqtisodiy siyosat loyihalarini ishlab chiquvchi yagona muassasasidir.

AQSh Federal hukumati pul mablag'larining barcha kassa oqimlarini G'aznachilikning AQSh Federal Rezerv tizimida ochilgan hisobidan o'tadi. Uning vazifasiga G'aznachilikning hisobini olib borish va elektron to'lov tizimi orqali to'lovlarni o'tkazishni ta'minlash kiradi. Dunyodagi boshqa mamlakatlarning Markaziy banklaridek, Federal rezerv tizimi monetar siyosatni va bank faoliyatini boshqarishni amalga oshiradi hamda iqtisodiy statistikani olib boradi. AQSh G'aznachiligi:

- federal byudjetning yagona hisob raqamidagi jarayonlarni boshqaradi;
- Federal byudjet mablag'larini prognozlashtiradi va kassa rejalarini tuzadi;
- Federal byudjet mablag'lari bosh boshqaruvchilari, boshqaruvchilari va federal byudjetdan mablag' oluvchilarning jamlama reestrlarini olib boradi;

Xulosa qilib aytganda, Qo'shma Shtatlar G'aznachiligi mamlakat moliyasini boshqarish va iqtisodiyotning barqarorligi va o'sishini qo'llab-quvvatlovchi turli tadbirlar bilan shug'ullanish uchun mas'ul bo'lgan muhim agentlikdir. Uning faoliyati daromadlarni yig'ish, qarzlarni boshqarish, byudjetni shakllantirish, moliya institutlarini tartibga solish, inqirozlar paytida moliyaviy yordam ko'rsatish va iqtisodiy sanksiyalarni amalga oshirishdan iborat. Mamlakatning iqtisodiy barqarorligi, o'sishi va xavfsizligini ta'minlashda uning roli katta bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Toshmuxamedova D.A. Byudjet g'azna ijrosi. O`quv qo`llanma. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”. 2019. – 430 b.
2. Toshmuxamedova D.A. G'aznachilik asoslari. O`quv qo`llanma. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”. 2018. – 260 b.
3. J.B.Xudayberganov “G'aznachilik” fani (ma'ruzalar matni). UrDU, 2016
4. M. Ostonaqulov. Budjet hisobi. - T.: «Talqin», 2008. - 424 bet
5. A.Sh.Kuliboyev “Byudjet g'azna ijrosi hisobi” fanidan O`quv-uslubiy majmua. —T.:TMI, 2019. bet.